

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян” № 1-а, 1000 София, тел. 986-28-61, 987-55-13,
факс 987-65-14, e-mail: artch@vas.bg

Изх. № 460

Дата: 13.05.2020 г.

ДО КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ИСКАНЕ

ОТ ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

Относно: Обявяване на противоконституционност на § 5 – 8 от Преходни и заключителни разпоредби от Закон за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност (обн., ДВ, бр. 22 от 2018 г., доп., ДВ, бр.33 от 2019 г.), чл.60а, ал.1 от Закона за банковата несъстоятелност (обн., ДВ, бр. 22 от 2015 г., доп. ДВ, бр. 33 от 2019 г.), § 1, т.7 от допълнителните разпоредби на Закона за банковата несъстоятелност (обн., ДВ, бр. 22 от 2015 г.), § 16 от Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност (обн., ДВ, бр.61 от 2015 г.), чл.60б, ал.1 – 3 от Закона за банковата несъстоятелност, (обн., ДВ, бр.22 от 2018 г.) и § 1, т.9 от Допълнителни разпоредби на Закона за банковата несъстоятелност (обн., ДВ, бр. 22 от 2018 г.).

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

На свое заседание, проведено на 08.05.2020 г., Висшият адвокатски съвет взе решение за отправяне на искане до Конституционния съд на

Република България за обявяване на противоконституционност на **§ 5 – 8 от Преходни и заключителни разпоредби от Закон за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност** (обн., ДВ, бр. 22 от 2018 г., доп., ДВ, бр.33 от 2019 г.), **чл.60а, ал.1 от Закона за банковата несъстоятелност** (обн., ДВ, бр. 22 от 2015 г., доп. ДВ, бр. 33 от 2019 г.), **§ 1, т.7 от допълнителните разпоредби на Закона за банковата несъстоятелност** (обн., ДВ, бр. 22 от 2015 г.), **§ 16 от Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност** (обн., ДВ, бр.61 от 2015 г.), **чл.60б, ал.1 – 3 от Закона за банковата несъстоятелност**, (обн., ДВ, бр.22 от 2018 г.) и **§ 1, т.9 от Допълнителни разпоредби на Закона за банковата несъстоятелност** (обн., ДВ, бр. 22 от 2018 г.).

Мотивите на Висшия адвокатски съвет са следните:

1. Параграф 5, ал.1 от Преходни и заключителни разпоредби (ПЗР) на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност (ЗИДЗБН), обн. ДВ, бр. 22 от 2018 г., е противоконституционен, защото противоречи на чл.4, ал.1, чл.6, ал.2, чл.17, ал.1 и 3 от Конституцията на Република България.

Тази разпоредба гласи:

„§5. (1) Извършените от квесторите, временните и постоянните синдици на "Корпоративна търговска банка" АД - в несъстоятелност, в периода от поставянето ѝ под специален надзор до датата на откриване на процедурата по осребряване имуществото на банката, заличавания на учредени от длъжници или от трети лица в полза на банката обезпечения са нищожни. Учредените обезпечения се смятат за действителни и запазват своя ред.“

Параграф § 5, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН има т.нар. „същинско“ обратно действие по терминологията на Конституционния съд (Решение № 4 от 11 март 2014 г. по конституционно дело № 12 от 2013 г.), тъй като действа върху правоотношения, които са възникнали и са се погасили (те не са висящи, както е при „несъщинското“ обратно действие) преди влизане в сила на закона. Тя има материалноправен характер, защото касае обезпечителните права.

1.1. Параграф 5, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН противоречи на чл.4, ал.1 от КРБ. Принципът на правовата държава, провъзгласен в Преамбюла и в чл.4, ал.1 от КРБ, е принцип, включващ в съдържанието си редица елементи. Всички те се обхващат от изискването за върховенство на правото във всички аспекти от обществения живот, както във *формален смисъл* – чрез принципите за правна сигурност, за законност и предвидимост на държавните дейности, в това число на законодателната дейност, за конституционносъобразност на законите, за определеност, яснота и недвусмисленост на правните норми, така и в *материален смисъл* – принципа за справедливост и пропорционалност,

включващ принципите за закрила на законно придобитите права и тяхната неотменимост.

Нормата на § 5, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН **нарушава законността, правната сигурност, и предвидимостта на правния ред, като устойчиви характеристики на правовата държава и основни проявления на принципа на правовата държава** (от формална страна).

Съобразно мотивите на Решение № 10 от 3 декември 2009 г. по конституционно дело № 12 от 2009 г., Конституционният съд (КС) е приел, че: *„Приеманите от него“* (има се предвид от законодателя – б.м.) *„законали и необходимо да гарантират правната сигурност, в т.ч. като се зачитат придобитите от гражданите и юридическите лица съгласно закона права и да не ги променя в полза на държавата и във вреда на гражданите и юридическите лица (Решение № 7 от 2001 г. по к.д. № 1 от 2001 г.)“* (така и в Решение № 6 от 2013 г. по к.д. № 5 от 2013 г.).

Принципът на правната сигурност изисква и съблюдаване на легитимните очаквания на правните субекти, че държавата ще действа по дължимия начин (Решение № 12 от 2016 г. по к.д. № 13 от 2015 г.).

Обсъжданото правило е неясно формулирано и в противоречие с действащите правила за вписване, което само по себе си нарушава принципа на правовата държава.

Конституционният съд нееднократно е имал възможност да се произнесе, че противоречието между нормите на закона нарушава принципа на чл. 4, ал. 1 от Конституцията и че съдържащите се в нормативните актове разпоредби трябва да са ясни, точни и непротиворечиви, за да са годни да регулират основните обществени отношения (вж. Решение № 9 от 1994 г. по к. д. № 11/1994 г.; Решение № 5 от 2002 г. по к. д. № 5/2002 г.; Решение № 8 от 2012 г. по к. д. № 16/2011 г., Решение № 4 от 2014 г. по к. д. № 12/2013 г.).

Нормата на § 5, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН нарушава принципа за правовата държава, защото обявява за нищожни заличавания в противоречие с правните норми, които уреждат вписването и неговата недействителност. Вписването, включително заличаването, което е вторично вписване, е нищожно или ако е извършено вписване на акт или факт, който не подлежи на вписване, или ако вписването е извършено без акт на компетентния да постанови вписването орган – длъжностно лице, съдия по вписването¹. Затова законът би следвало да обяви за нищожен акта, въз основа на който е извършено заличаването, а не самото заличаване – сравни чл.179, ал.3 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД).

От друга страна е правно ирелевантно да се обявява нищожност на заличавания, защото заличаването само по себе си не води до погасяване на обезпечителното право, а или до непротивопоставимостта му на третите лица, или до публичност на погасяването, поради което нищожността на

¹ Вж. т.3 от Тълкувателно решение № 1 на Общо събрание на гражданска колегия на Върховния касационен съд от 6 декември 2002 год. по тълкувателно дело № 1/2002 год.

заличаването не може да доведе до възникване на погасеното обезпечение (обезпечително право) – вж чл.179, ал.3, изр.1 във връзка с чл.172, ал.2² от ЗЗД.

Накрая, нищожността на конкретното вписването също следва да бъде вписана, както и „възстановяването“ на обезпечението, за да могат третите лица да съобразят поведението си с нея. Подобни вписвания обаче § 5, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН не предвижда. Вън от това, доколкото обезпеченията имат акцесорен характер, възстановяването с обратна сила на обезпечението означава възстановяване с обратна сила на главното задължение (защото не може да има обезпечение без главно задължение). Правилото не урежда никакви последици относно главното задължение, което създава неяснота за неговото съществуване.

В противоречие с изискването за законност е и предметът на регулиране на § 5, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН – той регулира не обществени отношения, които се поддават на трайна уредба, както предвижда чл.3, ал.1 от Закона за нормативните актове (ЗНА), а отношения, касаещи един единствен правен субект – КТБ. Затова тази норма нарушава цялостния конституционен модел на Република България.

Параграф 5, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН **нарушава началата на предвидимост и сигурност**, тъй като ex lege обявява за действителни и то с първоначалния си ред вписванията на обезпечения (залози и ипотeki) на "Корпоративна търговска банка" АД – в несъстоятелност (КТБ), които са били вече заличени от публичен регистър, поради което са станали непротивопоставими на третите лица. По времето, когато обезпеченията са били заличени, актовете, въз основа на които заличаванията са били извършени, са били действителни, и лицата, учредили обезпеченията - длъжници на КТБ и трети лица, не са могли да знаят или предполагат, че обезпеченията ще възникнат обратно и то с първоначалния ред на вписването си. Макар това да не е ясно от текста на разпоредбата, изглежда че тя възстановява с обратна сила и главното задължение, което е било обезпечено, и то с обратна сила, което несъмнено нарушава началата за предвидимост и сигурност.

Нормата на § 5, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН, **нарушава** и друг компонент на принципа на правовата държава – **изискването законно придобитите права да се закрилят и да не се засягат от ретроактивни мерки** (*Решение № 7 от 2001 г. на КС, Решение № 6 от 2013 г. по к.д. № 5 от 2013 г.*). Както се е произнесъл КС в Решение № 10 от 2011 г. по к. д. № 6/2011 г., *правилото за неретроактивност на правните норми трябва да се прилага във всички случаи, когато се цели с нови правни норми ограничаване на права или създаване на задължения за минало време* (в същия смисъл е и *Решение № 4 от 2014 г. по к.д. № 12 от 2013 г.*).

² Идентичен текст на правилото на чл.172, ал.2 ЗЗД е включен в чл.30, ал.3 от Закона за особените залози (ЗОЗ).

След заличаването на обезпеченията, обременените с тях права е могло да се упражняват в пълен обем от техните титуляри, включително да се прехвърлят, да се обременяват с ограничени вещни права или обезпечителни права и т.н. Правилото на § 5, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН възстановява с обратна сила заличените обезпечения и съответно не само че ограничава с обратна сила обремените със заличените обезпечения права, но прави противопоставими заличените обезпечения на техните собственици и на третите лица – техни правоприменници и кредитори. С оглед акцесорния характер на обезпеченията, то възстановява с обратна сила и обезпечените вземания, независимо че те са били погасени. Предвид изложеното, накърняват се и легитимните очаквания на длъжниците, чиито задължения са били погасени, и лицата, които са обезпечили тези задължения.

Принципът за правовата държава в неговия материален смисъл е нарушен и защото § 5, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН **противоречи на началата за справедливост и пропорционалност**. С оглед на възможността да се придаде на един закон обратно действие, тъй като се касае за изключение от правилото за влизане в сила на закона, е необходимо да има обоснован значим обществен интерес от това. При § 5, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН липсва какъвто и да е обществен интерес. Неговите правила защитават частен интерес – този на КТБ и нейни кредитори, който се предпочита пред интереса на лицата, предоставили обезпечения. Вън от това, засягането на правата на предоставилите обезпечения лица (и на техните правоприменници и кредитори) е непропорционално – защото те не се компенсират по никакъв начин, като с обратна сила им се противопоставят обезпечения, които вече са им били непротипоставими. Аналогичен извод може да се направи и относно главните длъжници – техните задължения се възстановяват с обратна сила, независимо че са били погасени, и то без каквото и да е обезщетение за тях.

1.2. Параграф 5, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН противоречи на чл.6, ал.2 от Конституцията, който е израз на общия принцип за равенство пред закона. Равенството е уредено като фундаментален принцип на правовата държава и като основно право на правните субекти, съобразно действащата българска Конституция. Съобразно мотивите на *Решение № 1 от 2005 г. по к.д. № 8 от 2004 г.*, Конституционният съд е приел, че принципът за равенство има две основни проявни форми – забрана за произволно неравнопоставяне и задължение за равно третиране.

Законът може за едно и също право или задължение да предвижда диференциация и това не означава нарушаване на конституционния принцип за равенство пред закона, само ако диференциацията се основава на определен критерий и на него отговарят всички от една група субекти (в този смисъл *Решение № 6 от 2010 г. по к. д. № 16/2009 г.*).

Обявяването на нищожността на заличаването на обезпечения и „възстановяването“ им по право произволно влошава и неравно третира

положението на една група предоставили обезпечение лица в полза на един единствен правен субект – КТБ (тези, чиито обезпечения са били заличени от квесторите, временните и постоянните синдици на КТБ в периода от поставянето на банката под специален надзор до датата на откриване на процедурата по осребряване имуществото на КТБ), както и на длъжниците, чиито задължения са били обезпечени. Принципът за равенство пред закона е нарушен, защото § 5, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН не засяга по никакъв начин нито останалите лица, които са предоставили обезпечение на КТБ, което е било заличено в предходен или следващ период, нито лицата, които са предоставили обезпечение, което е било заличено, в полза на друга банка (или друго лице), което е обявено в несъстоятелност (по същия начин се уреждат третирането неравно и главните длъжници).

1.3. Разпоредбата на § 5, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН противоречи на чл.17, ал.1 и ал.3 от Конституцията на Република България.

Член 17, ал.1 от Конституцията издига в основополагащ принцип на цялостната правна и икономическа система на страната защитата на правото на собственост, разбираемо в широк смисъл.

Едно от проявленията на този принцип е изискването за неприкосновеност на частната собственост, прокламирано в чл.17, ал.3 от Конституцията. Член 17, ал.1 и ал.3 от Конституцията пораждат задължение за държавата, преди всичко в лицето на законодателя, да създаде правни механизми, чрез които да гарантира и защитава правото на собственост и да осигурява и защитава неприкосновеността на частната собственост (*Решение № 17 от 1999 г. по к.д. № 14 от 1999 г.; Решение № 5 от 2006 г. по к.д. № 1 от 2006 г.; Решение № 15 от 2010 г. по к.д. № 9 от 2010 г.; Решение № 3 от 2012 г. по к.д. № 12 от 2011 г.; Решение № 13 от 2012 г. по к.д. № 6 от 2012 г.; Решение № 6 от 2013 г. по к.д. № 5 от 2013 г.*). С обсъжданото правило на § 5, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН законодателят е нарушил това свое основно задължение и е допуснал сериозно засягане на частната собственост.

Аспект на защитата на собствеността е и защитата на легитимните очаквания, свързани с това право. Доктрината за легитимните очаквания е възприета в практиката на Конституционния съд в различни аспекти (така например в *Решение № 11 от 2011 г. по к.д. № 8 от 2011 г.; Решение № 11 от 2012 г. по к.д. № 1 от 2012 г.; Решение № 8 от 2013 г. по к.д. № 6 от 2013 г.*). Във всички случаи Конституционният съд подчертава, че е недопустимо въвеждането на произволни законодателни ограничения на легитимните очаквания на правните субекти.

Прилагането с обратна сила на нормата на § 5, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН несъмнено засяга конституционните принципи на чл.17, ал.1 и 3 от КРБ, тъй като с обратна сила се обявяват за действителни обезпечения, които са били погасени (както и погасените главни задължения, които са били обезпечени). Накърнени са както правото на собственост, така и легитимните очаквания на

лицата, предоставили обезпеченията, и на главните длъжници, и то без да е предвидено каквото и да е обезщетение.

При това, както вече се посочи, засягането на правото на собственост не се извършва в защита на значим обществен интерес, а в интерес на една група частни лица - КТБ и нейните кредитори.

2. Противоконституционен е и § 5, ал.2 от ПЗРЗИДЗБН (обн. ДВ, бр. 22 от 2018 г.), тъй като нарушава чл.6, ал.2, чл.4, ал.1, чл.17, ал.1 и 3 от Конституцията на Република България.

Тази разпоредба гласи:

„(2) АLINEЯ 1 не се прилага в случаите, при които вземането на банката е погасено изцяло чрез парично плащане.“

Параграф 5, ал.2 ПЗРЗИДЗБН допълва ал.1 на същия параграф.

Нормата на § 5, ал.2 от ПЗРЗИДЗБН **противоречи на принципа за равенство пред закона, установен в чл.6, ал.2 от Конституцията**. Тя запазва погасителния ефект само за онези главни задължения и техните обезпечения, които са били погасени чрез плащане и то независимо че останалите способности са имали погасителен ефект към момента на извършването си. По този начин се поставят в привилегировано положение длъжниците на КТБ и предоставилите обезпечения лица, чието главно задължение е погасено чрез плащане, пред длъжниците и предоставилите обезпечения лица, чието обезпечено главно задължение е било погасено с друг законосъобразен погасителен способ – прихващане, даване вместо изпълнение, новация и др., без значение каква е стойността на престацията на главния длъжник (дори и когато тя е по-голяма и надхвърля стойността на погасеното задължение).

Тази норма **противоречи и на чл.4, ал.1 от Конституцията**, най-напред защото е неясна и влиза в противоречие с акцесорния характер на обезпеченията. Нормата не казва нищо за съдбата на главните задължения, но те също следва да не се смятат за погасени, и то с обратна сила, след като заличените обезпечения се възстановяват. Подобна последица следва да се уреди изрично, а в § 5, ал.2 от ПЗРЗИДЗБН не е предвидено нищо за главните задължения.

Тя нарушава принципа за правовата държава и защото **нарушава началото на предвидимост и произтичащите от него правна сигурност**, тъй като запазва погасителния ефект при главни задължения и обезпечения, само ако обезпеченото задължение е било погасено с плащане, независимо че по време на заличаването действителни са били и всички останали погасителни способности. Разпоредбата има „същинско“ обратно действие за главните задължения, които са били погасени не чрез плащане, а чрез друг погасителен способ – те се възстановяват такива, каквито са били преди погасяването.

От мотивите на законопроекта (вх. № 754-01-75 от 26.10.2017 г.) се вижда, че вносителите са искали да отпадне ефекта на заличаването при обезпечения, чиито главни вземания са били погасени чрез прихващане, което впоследствие е отменено по съдебен ред. Разпоредбата на ал.2 обаче има много по-широко приложно поле, тя има за предмет всички погасителни способности извън плащането, при това независимо дали сделката, която е породила погасяването на главното задължение, е била обявена за недействителна – т.е. дори и тази сделка да е действителна, тя не поражда действие с обратна сила по силата на закона. Подобни последици са непознати на българското право, те са установени за първи път с този изменителен закон.

Изискванията за законност и сигурност, които са елементи на принципа за правовата държава, са нарушени и защото § 5, ал.2 от ПЗРЗИДЗБН регулира отношения, касаещи един единствен правен субект – КТБ.

Нарушен е и принципът за справедливост и пропорционалност, защото за главните длъжници, чиито задължения не са погасени чрез плащане, а чрез друг погасителен способ, и за предоставилите обезпечения лица, не е предвидени никакво обезщетение или възстановяване на нарушеното имуществено равновесие.

Накърнява се и правото на собственост по смисъла на чл.17, ал.1 и 3 от Конституцията на длъжниците и лицата, които са ги обезпечили, тъй като в частен интерес – на КТБ и нейните кредитори, с обратна сила се заличава погасителния ефект на способности, които към момента на извършването си са пораждали такава последица, и се възстановяват заличени обезпечения, при това, без никаква насрещна престация.

3. Параграф 5, ал.3 от ПЗРЗИДЗБН (обн. ДВ, бр. 22 от 2018 г.) също е противоконституционен, защото нарушава чл.4, ал.1, чл.6, ал.2, и чл.17, ал.1 и 3 от Конституцията на Република България. Разпоредбата на § 5, ал.3 от ПЗРЗИДЗБН има следното съдържание:

„(3) За времето от поставянето на "Корпоративна търговска банка" АД - в несъстоятелност, под специален надзор до изтичането на 6-месечен срок от влизането в сила на този закон по отношение на всички учредени от длъжници или от трети лица в полза на банката обезпечения не текат предвидените в съответните закони срокове за тяхното действие. "Корпоративна търговска банка" АД - в несъстоятелност, може да поднови до изтичането на 6-месечен срок от влизането в сила на този закон всяко едно обезпечение за нов срок.“

Тази норма **противоречи на чл.4, ал.1 от Конституцията**, защото не е ясна, точна и непротиворечива. От текста не може да се разбере за какви срокове става дума – давностни, преклузивни, други. Така наречените

„реални“ обезпечения – залога и ипотеката, не се погасяват по давност и за тях няма уредени преклузивни срокове. Обезпечителните права са в сила докато съществува главното вземане, което се обезпечавя. Законът урежда срокове, но те не са срокове за „действие“ на обезпечителното право, а срокове на вписването – то е 10 години при ипотеката (чл.172, ал.2 ЗЗД) и 5 години при особения залог (чл.30, ал. 2 ЗОЗ). Що се касае до така наречените „лични“ обезпечения – например поръчителството, задължението на поръчителя се погасява по давност. За това задължение е уреден и още един преклузивен срок – чл. 147, ал. 1 ЗЗД. Вписването на ипотеката и залога могат да се подновяват – чл. 172, ал. 2 и 3 ЗЗД, чл. 30, ал. 2 и 3 ЗОЗ. При личните обезпечения подновяване на сроковете не е уредено.

От текста на разпоредбата не става ясно подновяването за кои срокове се отнася – например дали може да бъде подновен срок, който е изтекъл преди поставянето на КТБ под специален надзор.

Разпоредбата на ал. 3 влиза в противоречие с разпоредбата на ал.1, която урежда нищожност на заличаванията, без да изисква вписването на нищожността. Поставят се въпросите: Важи ли ал. 3 за нищожните вписвания по ал.1? Текат ли сроковете и за тях? Могат ли да се подновяват тези вписвания?

Тя противоречи и на акцесорния характер на обезпечителните права. Защото обезпеченията се погасяват, ако се погасят главните задължения. Защо тогава сроковете за вписванията на обезпеченията ще спират да текат и обезпеченията ще могат да се подновяват, ако главните вземания са погасени. Или правилото на ал.3 имплицитно спира и погасителните срокове по главните задължения, макар че то не урежда подобна последица?

Както и нормата на ал.1, правилото § 5, ал.3 има същинско обратно действие по отношение на сроковете, които са текли за времето от поставянето на КТБ под специален надзор до изтичането на 6-месечен срок от влизането в сила на ЗИДЗБН, тъй като с обратна сила отменя правните последици, които законът придава на изтеклия период от време, като тези срокове спират да текат. Спирането има действие, дори и съответният срок да е изтекъл. Вън от това, независимо от изтеклото време, КТБ може да поднови до изтичането на 6-месечен срок от влизането в сила на ЗИДЗБН всяко едно обезпечение за нов срок.

Разпоредбата на § 5, ал.3 от ПЗРЗИДЗБН противоречи на принципа за правовата държава (чл.4, ал.1 КРБ), тъй като нарушава изискванията за предвидимост и правна сигурност и стабилност, и регулира правни отношения със страна един единствен правен субект – КТБ. Тя е несправедлива и непропорционална – защото не урежда никакви насрещни права на длъжниците и предоставилите обезпечение лица. Нормата има за последица ретроактивно засягане на придобити права и засяга легитимни очаквания (защото спира течение на срокове, които биха довели до погасяване

на вписването на обезпечения, и дава възможност за подновяване на вписвания на обезпечения с изтекли срокове). Тя също защитава частен интерес – този на част от кредиторите на КТБ.

По изложените в т.1.2 съображения **нормата противоречи на принципа за равенство пред закона** (чл.6, ал.2 от Конституцията) – защото създава привилегия само за КТБ през един период от време и не се прилага за друго време и за други банки, а съобразно изложеното в т.1.3 – на защитата на правото на собственост (чл.17, ал.1 и 3 от Конституцията), тъй като накърнява правата на част от длъжниците на КТБ и лицата, които са ги обезпечили в частен интерес и то без каквото и да е обезщетение или друга престация.

4. Четвъртата норма, която е противоконституционна поради противоречие с чл.4, ал.1, чл.6, ал.2 и чл.17, ал.1 и 3 от Конституцията на Република България, е § 5, ал.4 от ПЗРЗИДЗБН (обн. ДВ, бр. 22 от 2018 г.):

„(4) Обезпеченията са противопоставими на всяко трето лице независимо от начина, по който то е придобило имуществото.“

Тази норма е свързана с ал.1 и 3 на § 5. Тя предвижда, че обезпеченията със заличени вписвания имат първоначален ред по право, а обезпеченията, сроковете на вписванията на които са изтекли, могат да се подновят, като „възстановените“ и подновените обезпечения са противопоставими не само на лицата, които са ги учредили, но и на третите лица – техни правоприменници и кредитори, независимо дали правното основание за тяхното право е сделка или акт на съдебен или публичен изпълнител.

Нормата е материалноправна и има същинско обратно действие.

По изложените в т.1.1 съображения **нормата противоречи на принципа за правовата държава** (чл.4, ал.1 КРБ). Тя **накърнява началата за законност, предвидимост и стабилност**, тъй като с обратна сила прави противопоставими заличените обезпечения на правоприменниците и кредиторите на лицата, предоставили обезпеченията, независимо че те са се доверили на вписванията в съответните регистри, от които е било видно, че съответните имущества са били чисти от тежести в полза на КТБ.

И тази алинея на § 5 не е правна норма, приложима за несъстоятелност на банка, а индивидуално правило, приложимо за само една банка. И тя засяга придобити права и легитимни очаквания на правоприменниците в частен интерес – този на КТБ, при това непропорционално, тъй като интересите на третите лица, придобили имущество, са накърнени без да се държи сметка за тяхната добросъвестност и без да е уредена каквато и да е защита на техните права.

Параграф 5, ал.4 също **накърнява принципа за равенство пред закона** (чл.6, ал.2 от Конституцията) – защото с обратна сила прави противопоставими на трети лица погасени обезпечения в интерес на само една банка (КТБ) и нейните кредитори.

Засяга се и принципът за неприкосновеност на частната собственост (чл.17, ал.1 и 3 от Конституцията) – защото с обратна сила обезпечения стават противопоставими на трети лица, които са се доверили на вписванията в съответните регистри и са придобили правата, предмет на обезпеченията, без да е предвидено обезщетение за тези трети лица. Накърнени са както правото на собственост, така и легитимните очаквания на третите лица, като тази неблагоприятна последица не настъпва в защита на значим обществен интерес, а в интерес на група частни лица.

5. Противоконституционна поради противоречие с чл.4, ал.1, чл.6, ал.2 и чл.17, ал.1 и 3 е и нормата на § 6, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН (обн. ДВ, бр. 22 от 2018 г.):

„§ 6. (1) Всяко прехвърляне или поредица от прехвърляния на акции и/или дялове от търговски дружества, извършено от длъжник на банката след датата на поставяне на "Корпоративна търговска банка" АД - в несъстоятелност, под специален надзор, е недействително по отношение на банката и на кредиторите на несъстоятелността.“

И тази норма е материалноправна и има същинско обратно действие. С обратна сила се обявяват за относително недействителни сделки с дялове и/или акции, притежавани от длъжници на КТБ, които към момента на извършването си са били действителни. Засягат се както правата на длъжниците на КТБ, така и на техните правоприемници и кредитори, и то без ограничение на броя и вида на прехвърлянията. Без значение е основанието за прехвърляне сделка или друг акт – възлагане на вземането или публична продажба на акциите.

По изложените вече съображения нормата **противоречи на принципа за правовата държава (чл.4, ал.1 Конституцията)**. Относителната недействителност на сделките с дялове и акции, която настъпва с обратна сила, при това независимо от основанието и броя на прехвърлянията и добросъвестността на правоприемниците, е в противоречие с принципите за предвидимост и стабилност. И това правило е индивидуално, то се прилага само в производството по несъстоятелност на КТБ, но не и за това производство като цяло. То засяга придобити права и легитимни очаквания на трети лица, които не са длъжници на КТБ и могат да нямат никакви правни отношения с нея в интерес на КТБ. Правилото е уредено в интерес на една група лица – КТБ и нейните кредитори, пред друга група лица – лица, които са придобили дялове и акции, чийто първи титуляр е бил длъжник на КТБ. Засяга се и принципът за справедливост и пропорционалност, защото третите лица губят дяловете и акциите, които са придобили, без каквото и да е обезщетение.

Параграф 6, ал.1 нарушава принципа за равенство пред закона (чл.6, ал.2 от Конституцията) – защото засяга правата на една категория лица в едно единствено производство по несъстоятелност, при това в един период от време – след поставянето на КТБ под специален надзор. Това правило няма

действие за извършени сделки с дялове и акции на длъжници на КТБ преди поставянето на КТБ под специален надзор, нито засяга подобни сделки в производства по несъстоятелност на други банки.

Накърнява се принципът за неприкосновеност на частната собственост (чл.17, ал.1 и 3 от Конституцията) – защото с обратна сила сделки с дялове и акции стават относително недействителни в интерес на група частни лица, без да е уредено обезщетение за лицата, придобили правата по дяловете и акциите.

6. Следващата норма, която е противоконституционна, е § 6, ал.2 от ПЗРЗИДЗБН (обн. ДВ, бр. 22 от 2018 г.):

„(2) Синдикът, временният синдик или фондът могат в 5-годишен срок от откриване на производството по несъстоятелност да предявяват искове пред съда по несъстоятелността за обявяване на недействителност на прехвърляне или на поредица от прехвърляния на акции и/или дялове по ал. 1.“

Тази норма няма самостоятелно значение. Тя е функционално свързана с ал.1 на § 6. Нормата е процесуалноправна - тя урежда кръга на легитимираните да предявяват искове по § 6, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН страни, както и давностния срок за предявяване на иска. Нормата е противоконституционна на основанията, посочени при анализа на § 6, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН – тя **противоречи на чл.4, ал.1, чл.6, ал.2 и чл.17, ал.1 и 3 от Конституцията.**

7. Параграф 7 от ПЗРЗИДЗБН (обн. ДВ, бр. 22 от 2018 г.) е противоконституционен поради противоречие с чл. 4, ал.1 и чл.6, ал.2 от Конституцията. Тази разпоредба гласи:

„§ 7. Този закон се прилага и за откритите до датата на влизането му в сила производства по несъстоятелност.“

Нормата е формулирана като общо правило за поведение, прилагащо се за всички открити до датата на влизането на изменителния закон в сила (ЗИДЗБН, обн. ДВ бр. 22 от 2018 г.). В действителност тя има за предмет на регулиране едно единствено производство по несъстоятелност – това на КТБ, тъй като само това производство е открито към влизането в сила на закона.

Нормата противоречи на чл.4, ал.1 от Конституцията и защото с оглед на обратното ѝ действие се **засягат принципите за предвидимост и стабилност.** Засяга се и **началото на законност**, тъй като, както вече се посочи, нормата няма общо действие, а касае едно производство по несъстоятелност, т.е. изменителният закон не отговаря на изискванията за нормативен акт с ранга на закон.

Предметът на регулиране на нормата **накърнява принципа за равенство пред закона**, тъй като (с оглед § 7 от ПЗРЗИДЗБН) интересите на длъжниците на КТБ, лицата предоставили обезпечение в тяхна полза, правоприемниците (и кредиторите) на тези длъжници се поставят в

неравнопоставено положение в сравнение със същите категории страни в производства по несъстоятелност на други банки, които ще бъдат открити след влизане на изменителния закон в сила.

8. Противоконституционен поради противоречие с чл.4, ал.1, чл.121, ал.1 и чл.6, ал.2, чл.88, ал.1, чл.117, ал.1 и 3 от Конституцията на Република България е и § 8 от ПЗРЗИДЗБН (обн., ДВ, бр. 22 от 2018 г., доп., ДВ, бр. 33 от 2019 г.):

„§ 8. Член 59, ал.5, 6 и 7 се прилагат от 20 юни 2014 г., като кредиторите се вписват служебно в списъка по чл.64, ал.1“

С чл.59 ЗБН се регламентира редът и условията, при които кредитор в производството по банкова несъстоятелност може да извърши прихващане (на вземането си) със свое задължение към банката.

Алинея 5, 6 и 7 на чл.59 ЗБН в редакцията на ал.5 на чл.59 ЗБН преди оспорването с настоящето искане изменение имат следното съдържание:

„(5) Недействително по отношение на кредиторите на несъстоятелността освен за частта, която всеки от тях би получил при разпределението на осребреното имущество, е всяко прихващане, независимо от това кога са възникнали двете насрещни задължения, което е извършено от кредитор или от банката:

1. след началната дата на неплатежоспособността;
2. след датата на поставянето на банката под специален надзор при условията и по реда на глава единадесета, раздел VIII от Закона за кредитните институции, включващ наложена мярка по чл. 116, ал. 2, т. 2 от същия закон, ако тази дата предшества датата по т. 1.

(6) В случаите по ал. 5 действието на прихващането се отлага до изпълнението на окончателната сметка за разпределение по чл. 104. При продажба на банката като предприятие прихващането има действие след одобряване на сделката от съда по чл. 91, ал. 3.

(7) По исковете по ал. 3 и 5 и в производствата по обжалване не се събира предварително държавна такса от лицата по чл. 62, ал. 1. Ако искът бъде уважен, следващата се държавна такса се събира от осъдената страна, а ако искът бъде отхвърлен, държавната такса се събира от масата на несъстоятелността.“

Съответствието на преходната разпоредба в частта ѝ относно ал.7 на чл.59 с Конституцията на Република България не е предмет на настоящето искане.

С приемането на § 8 от ПЗРЗИДЗБН законодателят е придал *ex lege* обратно действие - към 20.06.2014 год., на предвидените в чл.59, ал.5 от ЗБН основания за относителна недействителност на извършени от кредитори на банката или от самата банка прихващания. Същевременно с § 3 от ЗПРЗИДЗБН (обн. – ДВ, бр.22 от 2018 г.) е изменен чл.62 ал.1 ЗБН, като е продължен срокът за предявяването на исковете от 2-годишен на 5-годишен.

В резултат на тези изменения в уредбата, е предоставена възможност на синдика, Фонда за гарантиране на влоговете в банките (фонда) или на кредитор с конкурентно вземане да предявят искове за прогласяване за недействителни по отношение на кредиторите на масата на несъстоятелността на прихващания, с които кредитор на банката е погасил през периода 20.06.2014 – 28.11.2014 г. свои задължения към нея чрез прихващане със свое насрещно вземане. Последницата от уважаване на такива искове би била, че спрямо кредиторите на масата на несъстоятелността и спрямо синдиците на банката и фонда, прихващането би се считало за нестанало. В тази хипотеза, вземането на банката спрямо кредитора би възобновило съществуването си и би станало незабавно изискуемо, съгласно чл.23 ал.1 ЗБН. Към това вземане ще се добави и акцесорното вземане за законна лихва забава, която ще може да търси от изпадането на извършилия прихващането в забава.

Кредиторите на КТБ, чиито прихващания ще бъдат признати за относително недействителни, безспорно ще са в по-неблагоприятно положение от кредиторите, първоначално включени в списъците с приети вземания, предвид съществуващата правна уредба. При уважен иск по чл. 59, ал. 5 от ЗБН кредиторите, срещу които е постановено решението, не могат да се ползват от възможността като вложители да получат от Фонда за гарантиране на влоговете в банките гарантираната по закон сума до 196 000 лева, съгласно чл. 23, ал. 1 вр. с чл. 4, ал. 1 от Закона за гарантиране на влоговете в банките (отм.), ако същата не им е платена за влоговете в банката и са имали право на това. От друга страна, предвиденото допълнително включване в списъка на приетите вземания е съобразно ограничението по чл. 100 от ЗБН, съгласно което кредитор, чието вземане е предявено и прието по реда на чл. 65, ал. 2, се включва в следващите разпределяния без право на изравняване с вече платеното. Също така, съгласно чл. 59, ал. 6 от ЗБН в случаите по чл. 59, ал. 5 от ЗБН действието на прихващането се отлага до изпълнението на окончателната сметка за разпределение по чл. 104 от закона. Тоест кредиторите, срещу които е уважен искът по чл. 59, ал.5 от ЗБН, могат да очакват да получат удовлетворение на вземанията си до изпълнението на окончателната сметка и евентуално удовлетворяване след останалите кредитори, тъй като не е предвидено, че за техните вземания се заделят суми според реда за удовлетворяване при разпределението на частичните сметки за разпределение в несъстоятелността. Вън от това, § 8 от ПЗРЗИДЗБН не се прилага за акцесорните вземания на извършилия прихващането кредитор (законната лихва за забава върху вземането на този кредитор) – в закона не е казано нищо за тези акцесорни права. Следователно акцесорното вземане на кредитора за законната лихва за забава върху главницата му няма да бъде вписано служебно в списъка по чл.64, ал.1 ЗБН, т.е. кредиторът ще бъде лишена от това акцесорно вземане.

Налице е т.нар. „същинско“ обратно действие по терминологията на Конституционния съд (Решение № 4 от 11 март 2014 г. по конституционно дело № 12 от 2013 г.), тъй като алинеи 5 – 7 на чл.59 действат върху

правоотношения, които са възникнали и са се погасили (те не са висящи, както е при „несъщинското“ обратно действие) преди влизане в сила на закона. Нормите на чл.59, ал.5 и 6 ЗБН, на които е придадено обратно действие, са материалноправни, защото уреждат отношенията по отмяна на изявления за едностранни сделки – изявления за прихващане, извършени от кредитор или от длъжника.

8.1. По изложените в т.1.1 по-горе съображения правилото на § 8 от изменителния закон е противоконституционно, тъй като противоречи на чл.4, ал.1 от Конституцията на Република България.

Параграф 8 от ПЗРЗИДЗБН **нарушава началата на предвидимост и стабилност**, тъй като има за ефект относителна недействителност на прихващания, които към момента на извършването им са били действителни. Редакцията на ЗБН преди изменението е предвиждала, че прихващанията, извършени от кредитор на банка в несъстоятелност в случаите по ал.5 на чл.59 от ЗБН са били действителни и са пораждали действие. В противоречие с изискването за сигурност на правната система, с влизането в сила на § 8 от ПЗРЗИДЗБН по непредвидим за кредиторите и длъжниците на КТБ се променя правното действие на изявление за прихващане, извършено след поставянето на КТБ под специален надзор. Затова тази промяна нарушава цялостния конституционен модел на Република България.

В противоречие с изискването за законност и сигурност на правната система е и предметът на регулиране на § 8 от ПЗРЗИДЗБН – той регулира отношения, касаещи един единствен правен субект – КТБ.

Обявяването за недействителни на правни сделки, каквито са изявленията за прихващане, извършени при съблюдаване на действащите към момента на сключването им ясни и безпротиворечиви законови правила, нарушава изискването за справедливост, който е материален елемент от с принципа на правовата държава.

Нормата на § 8 от ПЗРЗИДЗБН, нарушава и друг компонент на принципа на правовата държава – изискването законно придобитите права да се закрилят и да не се засягат от ретроактивни мерки.

Промяната, въведена с § 8 от ПЗРЗИДЗБН нарушава посоченото изискване, като накърнява придобити права на лицата, които са едновременно кредитори и длъжници на КТБ и са извършили прихващане, което към момента на извършването си е породило правни последици и е довело до погасяване на насрещните вземания до размера на по-малкото от тях. Засягат се и легитимните очаквания на извършилите прихващане кредитори на КТБ, които са се доверили на действащия към момента на извършването на прихващането правен ред и очакват техните задължения към КТБ да са се погасили до размера на вземанията, с които е извършено прихващане.

Нещо повече, обратното действие касае само последиците на извършените прихващания, но не осигурява възможност на кредиторите на

КТБ да се удовлетворят в производството по несъстоятелност, както се посочи по-горе, в същата степен, както кредиторите, които не са извършили прихващане.

При § 8 от ЗИДЗБН липсва обществен интерес. Неговите правила защитават частен интерес – този на част от кредиторите на обявена в несъстоятелност банка, който се предпочита пред интереса друга група кредитори – тези, които са извършили прихващане. Дори и да бъде се приеме, че е налице обществен интерес от повишаване на събираемостта на вземания в конкретната банкова несъстоятелност, която засяга цялата българска икономика, се нарушава необходимия баланс между обществения интерес и индивидуалната тежест, която следва да понесат отделните субекти, без да има възможност за индивидуален подход.

8.2. Параграф 8 от ПЗРЗИДЗБН противоречи и на чл.121, ал.1 връзка с чл.6, ал.2 от КРБ.

Преуреждането с обратна сила на материалноправно правоотношение във връзка с извършени прихващания **нарушава принципите за равенство на страните в процеса и на равенство пред закона**, прогласени от Конституцията, защото произволно влошава положението на едната страна в процеса (кредиторите на несъстоятелна банка, извършили прихващане, чиито прихващания стават относително недействителни) и създава права за другата (синдици, Фонд за гарантиране на влоговете в банките, други кредитори, за които възниква материално преобразуващо право да искат от съда да обяви тази относителна недействителност). При това за едната страна чрез продължаване на срока по чл.62, ал.1 ЗБН с § 3 от ПЗРЗИДЗБН за предявяване на преферентен иск е предоставена допълнителна възможност да реализира преобразуващото си материално право да обяви за недействителни извършени след 20.06.2014 г. прихващания, докато за другата страна – извършилите прихващания кредиторите, както вече се посочи, се ограничава и практически изключва възможността за удовлетворяване на вземанията им в производството по несъстоятелност на банка.

Извънредното правило на § 8 от ПЗРЗИДЗБН противоречи на чл.121, ал.1 във връзка с чл.6, ал.2, изр. 1 от Конституцията и защото е създадено ad hoc, то е насочено и приложимо спрямо производството по несъстоятелност на една единствена банка – КТБ (което се установява и с датата, спрямо която се придава обратното действие, свързана с датата на неплатежоспособността на КТБ - 20.06.2014 г.). Този извод се потвърждава и от стенограмата на заседанието на Правната комисия, проведено на 31.01.2018 г., и по специално от думите на синдика Ангел Донов и на професор Валери Димитров. С тази норма държавата се намесва в множество висящи спорове, за да предреши изхода на делото в полза на едната страна. Спрямо еднакви по вид правни субекти – банки, в едно и също производство (производство по несъстоятелност), се прилагат различни законодателни разрешения: в

производството по несъстоятелност на КТБ синдиците, Фондът за гарантиране на влоговете в банките и кредиторите ще се ползват от обратното действие на относителната недействителност на прихващанията, докато синдиците, Фондът за гарантиране на влоговете в банките и кредиторите няма да имат такава възможност в производства по несъстоятелност на други банки. Правилото на § 8 от ПЗРЗИДЗБН е създадено без подробен анализ за степента, в която ще се засегнат интересите на кредиторите, упражнили една напълно законосъобразна възможност за погасяване на собствените им задължения, респ. реализиране на вземанията им, каква част от същите са се намирали в особени отношения с банката преди изпадането ѝ в състояние на неплатежоспособност.

8.3. При приемането на § 8 ПЗРЗИДН е нарушен чл.88, ал.1 от Конституцията на Република България, тъй като това правило не се съдържа във законопроекта с вносителите Делян Славчев Пеевски, Йордан Кирилов Цонев и Хамид Бари Хамид (вх. № 754-01-75 от 26.10.2017 г.) и не е обсъждано и прието от Народното събрание на първо гласуване. То е включено в изменителния закон между първо и второ гласуване. Друг е въпросът, че текстът фактически е внесен от синдиците на КТБ и Валери Димитров, видно от стенограмата от протокола на заседанието на Правната комисия, проведено на 31.01.2018 г., с което се нарушава и чл.87, ал.1 от Конституцията.

8.4. По изложените в т.1.3 по-горе съображения § 8 от ПЗРЗИДЗБН противоречи на чл.17, ал.1 и 3 КРБ.

Прилагането с обратна сила на нормите на чл.59, ал.5 и 6 ЗБН несъмнено засяга конституционните принципи на чл.17, ал.1 и 3 от КРБ, тъй като с обратна сила се обявяват за недействителни прихващания, които към момента на извършването си са били действителни, и по този начин в тежест на лица, които са и длъжници, и кредитори на КТБ, се „възкресяват“ погасени задължения. Накърнени са както правото на собственост, така и легитимните очаквания на лицата, извършили прихващания, които не са могли по никакъв начин да очакват, че извършените от тях прихващания ще бъдат впоследствие обявени за недействителни с обратна сила и то почти четири години след извършването на прихващанията. При това, както вече се посочи, засягането на правото на собственост не се извършва в защита на значим обществен интерес, а в интерес на една група частни лица – кредиторите на КТБ, включително Фонда за гарантиране влоговете в банките, като са **нарушени и принципите за справедливост и пропорционалност.**

9. Противоконституционни поради противоречие с чл.4, ал.1 и чл.17, ал.1 и 3 от Конституцията на Република България са правилата на чл.60а, ал.1 (обн., ДВ, бр. 22 от 2015 г., доп., ДВ, бр. 33 от 2019 г.) и § 1, т.7 от допълнителните разпоредби на ЗБН (обн., ДВ, бр. 22 от 2015 г.).

Двете разпоредби са свързани и ще бъдат разгледани заедно, защото § 1, т.7 от допълнителните разпоредби на ЗБН изяснява съдържанието на термина „произход от банката“, включен в съдържанието на чл.60а, ал.1 ЗБН.

Съдържанието на чл.60а, ал.1 ЗБН е следното:

„Чл.60а. (1) Синдикът, временният синдик или фондът могат да предявяват иски пред съда по несъстоятелността за връщане в масата на несъстоятелността на получено имущество с произход от банката срещу всяко трето лице в случаите, когато:

1. третото лице не е изпълнило насрещна престация или същата е на значително по-ниска стойност от полученото, или

2. полученото от третото лице е под формата на парична и/или непарична вноска в капитала му.“

Разпоредбата на § 1, т.7 от допълнителните разпоредби на ЗБН гласи:

„7. "Произход от банката" е всяко първоначално предоставяне от банката на парични средства и/или имуществени права на нейн длъжник, включително и предоставените обезпечения, които в същия или в променен вид са станали част от патримониума на всяко трето лице, независимо от броя на междинните прехвърляния и правната им форма.“

С нормата на чл.60а, ал.1 ЗБН се урежда право на синдика, временния синдик и Фонда за гарантиране на влогове в банките да попълват масата на несъстоятелността на КТБ, като водят иски както срещу трети лица, които са придобили имущества, които в същия или променен вид са били предоставени от КТБ на нейни длъжници, независимо от броя на междинните прехвърляния и правната им форма. Без значение е дали третото лице е било добросъвестно.

9.1. Нарушен е чл.4, ал.1 от Конституцията на Република България.

Нормите на чл.60а, ал.1 и § 1, т.7 от допълнителните разпоредби на ЗБН **не са ясни, точни и непротиворечиви.**

От текста на разпоредбата на чл.60а, ал.1 ЗБН не е ясен смисълът на термина „връщане“ – дали се касае за предаване на вещ или за търсене на сума пари.

Правната природа на иска по чл.60а, ал.1 ЗБН също не е уредена. От разпоредбата на чл.60а, ал.1 не може да се установи каква е правната природа на този иск – вещен (което означава, че банката е придобила право на собственост на оригинално основание върху това имущество, което никога да е принадлежало на нея) или облигационен. Вън от това, подобни иски могат да се водят само ако основанието за придобиване на имуществото от третото лице (а и на неговите праводатели) е недействително. Природата на тази недействителност също не е обяснена от законодателя, но ако се касае за относителна недействителност, необходимо е тя да се установи с влязло в сила решение преди постановяването на решение по иска по чл.60а, ал.1 ЗБН (освен

ако искът по чл.60а, ал.1 ЗБН е иск за относителна недействителност), а подобно изискване в чл.60а, ал.1 ЗБН не е уредено. Не е ясно и кой е ответник по иска – последният приобретател на имуществото, някои или всички междини приобретатели или кредитополучателят.

Съдържанието на разпоредбата на § 1, т.7 от допълнителните разпоредби на ЗБН е неясно и противоречиво. В съдържанието на термина „произход от банката“ е налице противоречие, защото обезпечението по предоставен от банката кредит, не е предоставено от банката - то е собственост (в широкия смисъл на термина) на лицето, което е дало обезпечението. Неясна е същността на трансформацията (защото правото не съдържа общи правила за трансформация при пари или вземания) и нейният вид. Ако се касае за трансформация, уредена от чл.94 – 98 от Закона за собствеността (ЗС), се поставя въпросът дали правилото обхваща всички видове трансформация съобразно тези норми на ЗС. Липсва отговор на въпроса какви ще бъдат последиците, ако имуществото с произход от банката е загубило своята самостоятелност при преработване, присъединяване или защото е принадлежност на главна вещ (чл.94-98 от Закона за собствеността).

Нормите са непропорционални и несправедливи. Засяга се правото на собственост (в широкия смисъл на термина „собственост“) на трети лица, които нямат правоотношения с банката, при положение, че при предходните прехвърляния на тези права (например относно праводателя на третото лице) е възможно да е имало еквивалентност на насрещните престации. Без значение е добросъвестността на третото лице. Ирелевантно е дали третото лице е придобило имуществото на деривативно или оригинално основание (например чл.78 от ЗС при движимите вещи). В закона не е предвидено дали с „връщането“ на имуществото ще се погаси дълга на кредитополучателя към банката. Игнорират се интересите и на кредиторите на лицето, от което банката иска „връщане“ на имуществото, които може да са учредили обезпечения върху това имущество или да се насочили изпълнението върху него.

9.2. Нарушен е принципът за неприкосновеност на частната собственост (чл.17, ал.1 и 3 от Конституцията на Република България). Отнемат се в полза на банката имуществени права на трети лица, които не са длъжници на банката и нямат правоотношения с нея. Без значение е от кого са придобити тези права (що се касае до междинните приобретатели) и колко сделки са били извършени, дали придобивното основание е деривативно или оригинално, както и дали третите лица са добросъвестни. Накърнени са както правото на собственост в широк смисъл на термина, така и легитимните очаквания на засегнатите трети лица, и то без да е предвидено каквото и да е обезщетение. Законодателят допуска отчуждаване на обременени с обезпечения права на длъжника и трети лица, които не са принадлежали на банката, при това без да се държи сметка дали тези обезпечителните права са упражнение от банката или не.

10. **Противоконституционен** поради противоречие с чл.4, ал.1, чл.6, ал.2 и чл.17, ал.1 и 3 от Конституцията на Република България е **§ 16 от Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност** (обн., ДВ, бр.61 от 2015 г.), който гласи:

„§ 16. Разпоредбите на този закон се прилагат и за производствата по несъстоятелност, открити до влизането в сила на този закон.“

С тази преходна разпоредба изрично е уредено обратно действие на всички норми на ЗБН, приети до влизане в сила на изменителния закон, включително на нормата на чл.60а, ал.1 от ЗБН (за която отначало не е уредено обратно действие). Правилото е формулирано като общо правило за поведение, прилагащо се за всички открити до датата на влизането на изменителния закон в сила, но в действителност то има за предмет на регулиране само производството по несъстоятелност на КТБ, тъй като само това производство е открито към влизането в сила на закона.

10.1. С уреденото обратно действие на чл.60а, ал.1 ЗБН се нарушава чл.4, ал.1 КРБ.

Това е така, защото правилото нарушава началото за сигурност и предвидимост, доколкото по времето, когато третите лица са придобивали „имущества с произход от банката“, подобни иски не са били уредени и трети лица не са могли да знаят, че могат да изгубят придобитите от тях права. Засягат се и легитимните очаквания на третите лица, правоприменници на длъжника. В случай на трансформация на вещи правилото засяга интереса и на друга група лица, които не са правоприменници на длъжник на КТБ, но в резултата на трансформацията са придобили *ex lege* право на собственост или друго право, което конкурира с правото на синдиците и Фонда за гарантиране на влоговете в банките. Засягат се и интересите на кредиторите на собствениците в широк смисъл на имуществата с произход от банката.

Принципът за правовата държава в неговия материален смисъл е нарушен и защото **§ 16 противоречи на началата за справедливост и пропорционалност**. Нормата защитава частен интерес – този на КТБ и нейни кредитори, който се предпочита пред интереса на лицата, придобили имуществото (и техните кредитори) и други трети лица, като липсва пропорционалност – защото тези лица не се компенсират по никакъв начин. Засяга се и друг компонент на принципа на правовата държава – изискването законно придобитите права да се закрилят и да не се засягат от ретроактивни мерки.

10.2. По изложените в т.1.2 се нарушава и принципът за равенство на страните пред закона – чл.6, ал.2 от Конституцията на Република България.

10.3. Нарушен е принципът за неприкосновеност на частната собственост (чл.17, ал.1, 3 и 5 КРБ).

Това е така, най-напред защото в полза на КТБ се отнемат обезпечения, дадени от длъжника, които не са собственост на КТБ.

На второ място, отнемат се в полза на КТБ, и то с обратна сила, имуществени права на трети лица, които нямат правоотношения с КТБ. Без значение е от кого са придобити тези права, дали третите лица са добросъвестни. Накърнени са както правото на собственост в широк смисъл на термина, така и легитимните очаквания на засегнатите трети лица (и на техните кредитори), и то без да е предвидено каквото и да е обезщетение. Засягането на правата на засегнатите лица се извършва не в защита на значим обществен интерес, а в интерес на една група частни лица - КТБ и нейните кредитори.

11. Противоконституционни поради противоречие с чл.4, ал.1 от Конституцията са **правилата на чл.60б, ал.1, 2 и 3 от ЗБН**, обн. ДВ, бр.22 от 2018 г. Те са функционално свързани, поради което ще бъдат разгледани заедно. Текстът на разпоредбите е следният:

„Чл. 60б. (1) Недействителна по отношение на банката и на кредиторите на несъстоятелността е всяка сделка, при която вземане с произход от банката е прехвърлено на трето лице, независимо от броя на прехвърлянията, ако в резултат на тази сделка в патримониума на лицето, разпоредило се с вземането, не е постъпило в разумен срок имущество - парични средства или актив, различен от вземане за цена по сделка, съразмерно на прехвърленото вземане.

(2) В случай че сделката по ал. 1 бъде обявена от съда за недействителна, третото лице губи качеството си на кредитор спрямо други лица, ако вземането му се основава на придобити в резултат на тази сделка права. По искане на банката или на кредиторите по несъстоятелността се спират всички висящи съдебни, съдебно-изпълнителни производства и/или производства по несъстоятелност с предмет вземането на третото лице, до влизане в сила на съдебното решение по ал. 1.

(3) Синдикът, временният синдик или фондът могат да предявяват иски пред съда по несъстоятелността за обявяване на недействителността на сделка или на поредица от сделки по ал. 1 в 5-годишен срок от откриването на производството по несъстоятелност за банката.“

Разпоредбите на чл.60б, ал.1 - 3 уреждат относителна недействителност на сделки за прехвърляне на вземания.

Те **противоречат на принципа на правовата държава** (чл.4, ал.1 от Конституцията) и на **произтичащото от него изискване за законност**, защото не са ясни и непротиворечиви. От текста на чл.60б, ал.1 не може да се установи коя е сделката, по отношение на която е налице нееквивалентност -

сделката между длъжник на банка и трето лице или последваща сделка, кое е лицето, прехвърлило вземането – първият или последващ негов приобретател. Не е ясно и спрямо кого се установява недействителността. В закона няма определение на термина „имущество, съразмерно на прехвърленото вземане“, нито пък правила за установяване на тази съразмерност. Разпоредбата на чл.60б, ал.2 не урежда кръга на „другите“ лица, по отношение на които се прилага. Тя влиза в противоречие с основни принципи на процесуалното право и защото предвижда спиране на производства по несъстоятелност и на други производства, без да урежда нито реда, нито последиците от тези спирания.

Правилата на чл.60б, ал.1 – 3 ЗБН **противоречат на чл.4, ал.1** от Конституцията и защото уреждат несправедливо и небалансирано засягане правата на лица, които са придобили вземания „с произход от банката“ (съдържанието на последния термин е обяснено в § 1, т.7 от допълнителните разпоредби на ЗБН) в полза на банката и нейните кредитори. Без значение е какво е основанието на прехвърлянето на вземането, колко прехвърляния са били извършвани, добросъвестността на приобретателя. Накърняват се и правата на кредиторите на приобретателите на вземанията, както и на участниците в спрените производства. Тази неравнопоставеност е установена в частен интерес – на една група лица (банката и нейните кредитори), който се предпочита пред интереса на друга група лица – приобретателите на вземания с произход от банката и техните кредитори.

Следва да се посочи, че правилата на чл.60б, ал.1 – 3 имат обратно действие съгласно § 7 от ПЗРЗИДЗБН (обн. - ДВ, бр. 22 от 2018 г.). Параграф 7 от ПЗРЗИДЗБН е противоконституционен, защото с оглед връзката му с чл.60б, ал.1 – 3 ЗБН **противоречи на чл.4, ал.1, чл.6, ал.2 и чл.17, ал.1 и 3 от Конституцията.**

Нормата противоречи на чл.4, ал.1 от Конституцията, защото с оглед на обратното действие на чл.60б, ал.1 – 3 ЗБН се **засягат принципите за предвидимост и стабилност.** Засяга се и началото на законност, тъй като нормата няма общо действие, а касае едно производство по несъстоятелност – на КТБ. Нормата на § 7, ал.1 от ПЗРЗИДЗБН във връзка с чл.60б, ал.1 – 3 нарушава чл.4, ал.1 от Конституцията и защото засяга ретроактивно законно придобити права. Нарушава се и изискването за справедливост и пропорционалност, при това в частен интерес – на КТБ и нейните кредитори, без да е уредено каквото и да е балансиране на нарушените имуществени интереси на засегнатите лица.

Накърнява се и чл.6, ал.2 от Конституцията, защото обратно действие на чл.60б, ал.1 – 3 е уредено само по отношение на една банка – КТБ и нейните кредитори.

Разпоредбата на § 7 от ПЗРЗИДЗБН във връзка с чл.60б, ал.1 – 3 ЗБН противоречи и на чл.17, ал.1 и ал.3 от Конституцията на Република България, защото с обратно действие засяга частната собственост на приобретателите на вземания с произход от банката в частен интерес, без да е уредено обезщетение.

12. Противоконституционен е и § 1, т.9 от допълнителните разпоредби на ЗБН (обн., ДВ, бр. 22 от 2018 г.):

„Разумен срок" е всеки срок, в който предвид нормалната търговска практика между независими търговци може да се очаква, че ще се реализира насрещната престация по сделката, който не може да е по-дълъг от 6 месеца.“

Тази разпоредба е уредена във връзка с чл.60б, ал.1 ЗБН. Тя урежда краен срок, който може и да не е съобразен с особеностите на сделката, и с оглед § 7 от ПЗРЗИДЗБН има същинско обратно действие, тъй като се прилага от момента на извършването на сделката. Със задна дата се преурежда срокът, в който приобретателят по сделка за прехвърляне на „вземане с произход от банката“ е следвало да извърши уговорената насрещна престация.

Принципът на правовата държава се накърнява, защото нормата има обратно действие за само едно производство по несъстоятелност на банка – това на КТБ. Обратното действие на изискването за шестмесечен срок нарушава изискването за предвидимост, тъй като този срок не е бил уреден към момента на сключването на сделката и не е могло да бъде съобразен към този момент.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Предвид изложеното молим на основание чл. 150, ал.4 вр. 149, ал. 1, т. 2, пр. 1 от Конституцията на Република България да обявите за **противоконституционни:**

- **§ 5 – 8 от Преходни и заключителни разпоредби от Закон за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност (обн., ДВ, бр. 22 от 2018 г., доп., ДВ, бр.33 от 2019 г.),**

- **чл.60а, ал.1 от Закона за банковата несъстоятелност (обн., ДВ, бр. 22 от 2015 г., доп. ДВ, бр. 33 от 2019 г.),**

- **§ 1, т.7 от допълнителните разпоредби на Закона за банковата несъстоятелност (обн., ДВ, бр. 22 от 2015 г.),**

- **§ 16 от Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност (обн., ДВ, бр.61 от 2015 г.),**

- **чл.60б, ал.1 – 3 от Закона за банковата несъстоятелност (обн., ДВ, бр.22 от 2018 г.) и**

- **§ 1, т.9 от Допълнителни разпоредби на Закона за банковата несъстоятелност (обн., ДВ, бр. 22 от 2018 г.).**

Като заинтересовани страни по делото молим да бъдат конституирани: Народното събрание, Президента на Република България, Министерски съвет, Българската народна банка, Върховния касационен съд.

Приложение:

1. Препис-извлечение от Протокол №64 от заседание на Висшия адвокатски съвет на 08.05.2020 г.;
2. Преписи от искането за заинтересованите страни.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ:
РАЛИЦА НЕГЕНЦОВА